

Małgorzata Dzimińska

Uniwersytet jako propagator międzypokoleniowego uczenia się – opis przypadku konsultacji publicznych*

Rosnące proporcje osób starszych w globalnej populacji stanowią wyzwanie dla uniwersytetów. Zmusza to instytucje akademickie do ponownego rozważenia, w jaki sposób powinny reagować na starzenie się społeczeństwa i wprowadzać zmiany w takich obszarach, jak: nauczanie, badania czy współpraca za społeczeństwem. Międzypokoleniowe uczenie się jest jedną ze strategii stosowanych przez uniwersytety w celu promowania rozwoju wiedzy poprzez celowe angażowanie przedstawicieli młodszych i starszych pokoleń, aby mogli uczyć się ze sobą i od siebie. Konsultacje publiczne to rozwiązanie promujące zaangażowanie społeczeństwa, rozwiązanie, które może oferować również możliwość uczenia się przez doświadczenie przedstawicieli różnych pokoleń. W artykule przeanalizowano studium przypadku z konsultacji publicznych zorganizowanych przez Uniwersytet Łódzki w ramach europejskiego projektu CONCISE. Opisany przypadek jest przykładem, w jaki sposób zastosowanie metody konsultacji publicznych może promować międzypokoleniowe uczenie się.

Słowa kluczowe: uniwersytet, konsultacje publiczne, międzypokoleniowe uczenie się, uczenie się przez doświadczenie, projekt CONCISE

Kod JEL: 123, D83, 015

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0738

Wprowadzenie

Dynamiczne zmiany społeczne, gospodarcze, technologiczne i demograficzne przekształcają strukturę społeczeństw i zmuszają instytucje szkolnictwa wyższego do lepszego dostosowania się do potrzeb obywateli poprzez przyjęcie nowego, bardziej

* Prace przedstawione w tym artykule zostały wykonane na potrzeby projektu „Communication role on perception and beliefs of EU Citizens about Science” (CONCISE), który otrzymał finansowanie z programu badań i innowacji Unii Europejskiej „Horyzont 2020” w ramach umowy o dotację nr 824537.

elastycznego podejścia do nauczania, badań i angażowania społeczności we wspólne inicjatywy (Talmage i wsp., 2016). Zwłaszcza w kontekście poważnego wyzwania demograficznego związanego ze starzeniem się społeczeństw instytucje akademickie na całym świecie muszą zweryfikować swoje misje oraz określić, w jaki sposób mogą nadal przyczyniać się do tworzenia „dobra publicznego” (Seedsman, Seedsman, 2017). Strategie przyjęte przez uczelnie w odpowiedzi na wyzwanie starzejącego się społeczeństwa obejmują na przykład: inicjatywy uczenia się przez całe życie (Yang i wsp., 2015), międzypokoleniowe uczenie się (Pstross i wsp., 2017) lub projekty badawcze z udziałem społeczeństwa (Rodriguez, McDaniel, 2019).

Artykuł przedstawia studium przypadku, opisujące, w jaki sposób instytucja akademicka zorganizowała konsultacje publiczne, które przyjęły formę dwunastu równoległych dyskusji grupowych, w celu uzyskania opinii obywateli na temat tego, jak kształtują się ich przekonania, opinie i poglądy na tematy naukowe. Zastosowanie metody konsultacji publicznych nie tylko umożliwiło zebranie danych w celu udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze projektu dotyczące natury komunikacji naukowej, ale jednocześnie okazało się przydatnym środkiem promującym międzypokoleniowe uczenie się, angażujące szerszą społeczność w uczenie się ze sobą i od siebie nawzajem. Badania zostały przeprowadzone w ramach europejskiego projektu CONCISE (H2020, SwafS, GA n. 824537) na temat roli komunikacji w kształtowaniu opinii i przekonań obywateli UE na temat nauki. Studium przypadku opisuje przedsięwzięcie zorganizowane przez Uniwersytet Łódzki 21 września 2019 roku, obejmujące konsultacje publiczne ze 100 obywatelami, aby odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób zastosowanie takiej formy dialogu społecznego może promować międzypokoleniowe uczenie się.

Przegląd literatury

Międzypokoleniowe uczenie się

Podział słowa „międzypokoleniowy” na „między” i „pokolenie” ukazuje definicje pojęcia rozumianego jako zjawisko, które występuje między pokoleniami. Termin „pokolenie” odnosi się do określonej grupy ludzi w populacji (Woszczyk, Warwas, 2016). Korzystając z typologii R. Starcka (2013), możemy wyróżnić następujące pokolenia: tradycjoniści (1920–1945), pokolenie wyżu demograficznego – *baby boomers* (1946–1964), pokolenie X (1965–1980), millenials (1981–2000). Termin „międzypokoleniowe uczenie się” odnosi się zatem do uczenia się, które występuje między przedstawicielami różnych generacji (Sánchez i wsp., 2018). Opiera się na wzajemności i odbywa z udziałem ludzi w różnym wieku, którzy współpracują ze

sobą w celu zdobycia umiejętności i wiedzy. Międzypokoleniowe uczenie się obejmuje uczenie się od siebie przedstawicieli różnych pokoleń i/lub wspólne uczenie się i zgodnie z teorią uczenia się przez doświadczenie jest definiowane jako „proces, w którym wiedza jest tworzona przez transformację doświadczenia” (Kolb, 1984, s. 38). Aby konsultacje publiczne mogły zostać uznane za uczenie się przez doświadczenie, powinny spełniać kryteria określone przez J. Mezirowa (1991): po pierwsze, oferować „emocjonalnie silne” doświadczenie, które daje możliwość podważenia własnych norm, przekonań i opinii, a po drugie – wywołać refleksję na bazie doświadczenia.

Międzypokoleniowe uczenie się w kontekście edukacji wyższej

Koncepcja uczenia się międzypokoleniowego jest obecna w licznych inicjatywach instytucji szkolnictwa wyższego, tj.: międzypokoleniowy tutoring (Topping, 2019), międzypokoleniowe programy studyjne za granicą (Naar, 2019), międzypokoleniowe centra uniwersyteckie (Vrkljan i wsp., 2019), klasy wielopokoleniowe (Sánchez, Kaplan, 2014), szkolenie międzypokoleniowych specjalistów (Rosebrook, Larkin, 2003). Międzypokoleniowe uczenie się stanowi również jedną z dziesięciu zasad określonych w inicjatywie „Uniwersytetu Przyjaznego Osobom Starszym” (AFU) (*Age-Friendly University*), prowadzonej przez Uniwersytet w Dublinie. Zasady AFU mają na celu wskazanie konkretnych działań, które każda instytucja szkolnictwa wyższego mogłaby podjąć w celu odpowiedzialnego reagowania na starzenie się populacji (O’Kelly, 2015).

Dziesięć zasad AFU (Dublin City University, 2015):

1. Zachęcanie osób starszych do udziału we wszystkich podstawowych działaniach uniwersytetu, w tym programach edukacyjnych i badawczych.

2. Promowanie rozwoju osobistego i zawodowego w drugiej połowie życia oraz wspieranie tych, którzy chcą kontynuować „drugą karierę”.

3. Rozpoznanie zakresu potrzeb edukacyjnych osób starszych (od osób, które przedwcześnie zakończyły naukę szkolną, po tych, którzy chcą kontynuować naukę na studiach magisterskich lub doktoranckich).

4. Promowanie międzypokoleniowego uczenia się w celu ułatwienia wzajemnego dzielenia się wiedzą między osobami uczącymi się w każdym wieku.

5. Rozszerzenie dostępu do możliwości edukacyjnych on-line dla osób starszych, aby zapewnić różnorodność opcji uczestnictwa w procesie uczenia się.

6. Dążenie do tego, aby program badań uniwersytetu był oparty na potrzebach starzejącego się społeczeństwa oraz promowanie dyskursu publicznego na temat tego, w jaki sposób szkolnictwo wyższe może lepiej reagować na różnorodne zainteresowania i potrzeby osób starszych.

7. Zwiększenie poziomu zrozumienia wśród studentów dywidendy długowieczności oraz rosnącej złożoności i bogactwa, jakie starzenie się wnosi do naszego społeczeństwa.

8. Zwiększenie dostępu osób starszych do uniwersyteckich programów zdrowotnych i odnowy biologicznej oraz działań artystycznych i kulturalnych.

9. Zapewnienie aktywnej współpracy z emerytowaną społecznością uniwersytetu.

10. Zapewnienie regularnego dialogu z organizacjami reprezentującymi interesy starzejącej się populacji.

Manifest AFU podkreśla pozytywną rolę osób starszych w edukacji wyższej, zachęca do rozszerzenia badań w dziedzinie osób starszych i opowiada się za stworzeniem możliwości, które zapewnią przyjazną przestrzeń dla osób starszych w szkolnictwie wyższym (Pstross i wsp., 2017, s. 158–159). Przedstawione zasady wymagają przełamania segregacji wiekowej i umożliwienia dorosłym studentom aktywnego uczestnictwa w inicjatywach szkół wyższych, ułatwiając w ten sposób wymianę edukacyjną między młodymi i starszymi pokoleniami. Podsumowując, reguły AFU opowiadają się za uczeniem się przez całe życie, międzypokoleniowym uczeniem się i zaangażowaniem obywatelskim (Montepare i wsp., 2019, s. 182).

Czwarta zasada: „Promowanie międzypokoleniowego uczenia się w celu ułatwienia wzajemnego dzielenia się wiedzą między osobami uczącymi się w każdym wieku”, podkreśla, że proces uczenia się i rozwoju wiedzy odbywa się na zasadzie wzajemności. Takie podejście do międzypokoleniowego uczenia się pokazuje więc przejście od „sukcesji wiedzy” do „współtworzenia wiedzy” poprzez działania związane z dzieleniem się wiedzą (Bjursell, 2015, s. 285), które promują zerwanie ze stereotypami jednostronnego transferu wiedzy od ekspertów do nowicjuszy (Tempest, 2003) lub uczenia się przez młodsze pokolenie od starszych (Field, 2013). Zasada AFU podkreśla, że międzypokoleniowe uczenie się koncentruje się na uczeniu się od siebie nawzajem i dla wzajemnych korzyści.

Konsultacje publiczne

Konsultacje publiczne są formą zaangażowania społecznego (Krzewińska, 2016). Organizowane są w celu uzyskania informacji od odpowiedniej populacji na temat będący przedmiotem zainteresowania sponsora wydarzenia (Rowe, Frewer, 2005, s. 263). „Konsultacje publiczne mogą pełnić różne funkcje, w tym gromadzenie opinii, wyszukiwanie informacji, identyfikowanie niezamierzonych konsekwencji lub problemów praktycznych, sprawdzanie trafności wstępnych wersji projektów, zwiększanie przejrzystości polityk oraz potencjalne zwiększanie poparcia dla ostatecznych rozwiązań” (Litva i wsp., 2002, s. 362). W procesie konsultacji publicznych

informacje są przekazywane od członków społeczeństwa do sponsorów inicjatywy. Konsultacje publiczne mogą przybrać formę różnych „mechanizmów zaangażowania”, takich jak: panele obywatelskie, grupy fokusowe, sondaże opinii, referenda, koła naukowe, kwestionariusze ankiety, ankiety telefoniczne, ankiety elektroniczne, itp. Wymienione formy konsultacji publicznych różnią się od siebie ze względu na typ pytań (otwarte lub zamknięte), wybór uczestników (kontrolowany lub niekontrolowany), agregację danych (ustrukturyzowaną lub nieustrukturyzowaną) lub tego, czy mają one moderatora, czy nie (Rowe, Frewer, 2005, s. 276–282). Informacje uzyskane od uczestników są postrzegane jako aktualne poglądy opinii publicznej. Wynik konsultacji publicznych powinien zostać skutecznie przekazany (przy minimalnej utracie informacji) sponsorowi, a zebrane informacje powinny być przez niego efektywnie przetworzone (Rowe, Frewer, 2005, p. 263). Wartość konsultacji publicznych z punktu widzenia ich wydajności i skuteczności zależy od tego, jak zostaną przeprowadzone i wykorzystane odpowiedzi (Abelson i wsp., 2003, s. 362). Ale wartość konsultacji publicznych wynika również z samego procesu, który oferuje uczestnikom możliwość uczenia się przez doświadczenie, międzypokoleniowego uczenia się oraz rozwijania świadomości i umiejętności funkcjonowania w grupie międzypokoleniowej (Law i wsp., 2019).

Metodologia

Przedmiotem badania były konsultacje publiczne ze 100 obywatelami, które odbyły się 21 września 2019 roku w Łodzi i zostały zorganizowane przez Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego. Metodę studium przypadku wybrano w celu zbadania, w jaki sposób organizacja konsultacji publicznych może promować międzypokoleniowe uczenie się.

Wybraną metodę opisano w literaturze jako „badanie empiryczne, które bada współczesne zjawisko w jego rzeczywistym kontekście; kiedy granice między zjawiskiem a kontekstem nie są wyraźnie widoczne; i w których wykorzystuje się wiele źródeł dowodów” (Yin, 1984, s. 23). Zastosowanie studium przypadku pomaga w dogłębnym zrozumieniu złożoności badanego zjawiska i jest szczególnie przydatne w odpowiedzi na pytania dotyczące „jak” i „dlaczego” (Yin, 2014). Zgodnie z typologią R. K. Yina przedstawione studium przypadku należy do kategorii wyjaśniających, które są stosowane, jeśli odpowiedź ma na celu zinterpretowanie przypuszczalnych związków przyczynowych w interwencjach w prawdziwym życiu. Należy również do kategorii wewnętrznych studiów przypadków (zgodnie z typologią R. Stake'a) (1995), ponieważ wynika z indywidualnego zainteresowania badacza dogłębnym zbadaniem określonego zjawiska.

Wydarzenie w Łodzi zostało przygotowane w ramach większego przedsięwzięcia obejmującego procedurę badawczą projektu CONCISE, w której 500 obywateli z pięciu krajów UE: Włoch, Polski, Portugalii, Słowacji i Hiszpanii, podzieliło się swoimi opiniami na temat komunikacji naukowej. Zorganizowane konsultacje publiczne miały na celu w szczególności zrozumienie roli komunikacji w kształtowaniu poglądów i przekonań obywateli UE na temat nauki. Tematy wybrane do dyskusji podczas konsultacji publicznych CONCISE obejmowały GMO, zmiany klimatu, szczepionki, medycynę alternatywną, a podczas ich dyskusji organizatorzy planowali znaleźć odpowiedzi na pytania badawcze dotyczące: źródeł, z których obywatele korzystają w celu uzyskania informacji; preferowanych przez nich kanałów komunikacji; cech, dzięki którym komunikaty są dla nich wiarygodne i godne zaufania; a także najbardziej pożądanym przez nich form prezentacji wyników badań naukowych.

Omawiane wydarzenie stało się okazją do zbadania również aspektu, który pierwotnie nie był planowany w przedsięwzięciu badawczym, ale wzbudził zainteresowanie badacza w trakcie obserwacji przygotowań i realizacji wydarzenia, a mianowicie, w jaki sposób organizacja konsultacji publicznych może promować międzypokoleniowe uczenie się. Przeprowadzono więc badania konsultacji publicznych w kontekście uczenia się międzypokoleniowego, a procedura badawcza uwzględniała triangulację źródeł danych (Stake, 1995). Protokół gromadzenia danych obejmował: obserwację przygotowania wydarzenia oraz jego organizacji, w której badacz brał udział; analizę danych społeczno-demograficznych uczestników; analizę odpowiedzi obywateli na pytania ewaluacyjne w celu ustalenia, czy warunki zapewnione podczas konsultacji publicznych mogły sprzyjać międzypokoleniowemu uczeniu się, oraz analizę wyników zadania, które dostarczyło informacji, czy uczestnik pod wpływem udziału w konsultacjach zmienił zdanie (co zostało przyjęte za wyznacznik tego, czy doszło do uczenia się przez doświadczenie).

Dyskusja wyników

Podczas konsultacji publicznych w Łodzi grupa 100 obywateli w różnym wieku została podzielona na dwanaście grup dyskusyjnych po 8 lub 9 uczestników i poproszona o omówienie takich tematów, jak: zmiany klimatyczne, szczepionki, organizmy modyfikowane genetycznie (GMO) oraz medycyna alternatywna. Uczestnicy zostali zebrani w jednej dużej przestrzeni i przy każdym stole moderator prowadził dyskusję. Zastosowana procedura przypominała metodę wywiadów grupowych i miała na celu zebranie opinii obywateli, wykonywanie zadań wymagających zaangażowania w tematykę dyskusji i wymianę poglądów. Rekrutację uczestników konsultacji publicznych przeprowadzono według próby idealnej, obejmującej 100 oby-

wateli, którzy mieli stanowić społeczno-demograficzne odzwierciedlenie populacji polskiego społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem takich cech, jak: płeć, wiek, wykształcenie, przynależność do mniejszości narodowych i specjalne potrzeby. Reprezentatywność miała zostać osiągnięta jedynie w sensie typologicznym poprzez zebranie odpowiedniej liczby osób, które spełniły założone kryteria społeczno-demograficzne, aby odzwierciedlić polskie społeczeństwo. Nie była to próba losowa. Z różnych przyczyn (choroby, problemy związane z podróżą, odwołane w ostatniej chwili uczestnictwo, zdarzenia losowe) nie wszyscy uczestnicy dotarli, aby wziąć udział w wydarzeniu. W związku z tym organizatorzy zaprosili osoby z listy rezerwowej, ale manewr ten oczywiście zaburzył „idealną” strukturę próby.

Ostatecznie zaproszeni obywatele reprezentowali cztery pokolenia. Największą reprezentację miało pokolenie millenialsów (35 uczestników). Osoby z wyżu demograficznego stanowiły drugą co do wielkości grupę (31 osób). Grupa z pokolenia X liczyła 29 osób; było również 5 tradycjonalistów. W badaniu wzięły udział 63 kobiety i 37 mężczyzn.

Tabela 1. Płeć i przynależność pokoleniowa uczestników konsultacji publicznych w Łodzi, w liczbach

Pokolenie/płeć	Mężczyzna	Kobieta	Razem
Tradycjoniści (1920–1945)	3	2	5
<i>Baby boomers</i> (1946–1964)	11	20	31
Pokolenie X (1965–1980)	9	20	29
Millenialsi (1981–)	14	21	35
Razem	37	63	100

Źródło: analiza własna

Zebrana grupa uczestników stworzyła bogatą pod względem przynależności pokoleniowej reprezentację społeczeństwa, której członkowie przedstawiali różnorodne punkty widzenia na diskutowane kwestie. Wszystkie tematy omawiane w ramach konsultacji (zmiany klimatu, szczepionki, GMO i medycyna alternatywna) stanowiły kwestie bliskie każdemu człowiekowi, niezależnie od wieku, płci, wykształcenia czy miejsca zamieszkania. Osoby rekrutujące uczestników zwracały uwagę na to, aby zapraszać obywateli nie byli ekspertami w danym obszarze, ponieważ stanowiliby to ryzyko szczególnie mocnego promowania wybranych punktów widzenia i dominacji w dyskusji. Poziom wykształcenia uczestników był różnorodny, od osób posiadających edukację podstawową (8 uczestników), poprzez osoby z wykształceniem średnim (44 osoby), po uczestników z wykształceniem wyższym (48 obywateli).

Tabela 2. Poziom wykształcenia i przynależność pokoleniowa uczestników konsultacji publicznych w Łodzi, w liczbach

Pokolenie/poziom edukacji	Wykształcenie			Razem
	podstawowe	średnie	wyższe	
Tradycjonałiści (1920–1945)	3	1	1	5
<i>Baby boomers</i> (1946–1964)	5	14	12	31
Pokolenie X (1965–1980)	0	12	17	29
Millenialsi (1981–)	0	17	18	35
Razem	8	44	48	100

Źródło: analiza własna

Obywatele, którzy przybyli na konsultacje publiczne, pochodzili z obszarów miejskich i wiejskich. Większość mieszkała w miastach (81 uczestników), a pozostałych 19 osób przyjechało na konsultacje ze wsi. Takie cechy uczestników stworzyły sposobność do konfrontacji różnych punktów widzenia, dyskusji i wymiany opinii obywateli pochodzących z różnych środowisk.

Tabela 3. Miejsce zamieszkania i przynależność pokoleniowa uczestników konsultacji publicznych w Łodzi, w liczbach

Pokolenie/ miejsce zamieszkania	Miasto	Wieś	Razem
Tradycjonałiści (1920–1945)	4	1	5
<i>Baby boomers</i> (1946–1964)	23	8	31
Pokolenie X (1965–1980)	23	6	29
Millenialsi (1981–)	31	4	35
Razem	81	19	100

Źródło: analiza własna

Podjęcie zastosowane do organizacji konsultacji społecznych, opracowane przez konsorcjum projektu CONCISE, zostało oparte na metodologii *World Wide View*. Na etapie przygotowawczym zdecydowano, że metodologia ta zostanie zmodyfikowana i grupy będą pracować, opierając się na metodzie zogniskowanych wywiadów fokusowych. Wybór ten stał się podstawą do opracowania zasad dotyczących składu grup oraz prowadzenia dyskusji, obowiązujących podczas konsultacji publicznych. Uzgodnione rozwiązanie promowało wewnętrzną jednorodność grup zgromadzonych przy jednym stole dyskusyjnym pod względem wieku i wykształ-

cenia. Taka decyzja została podjęta, aby pomóc obywatelom stworzyć przyjazną atmosferę do dyskusji przy każdym stole i ułatwić im budowanie relacji. Zastosowane rozwiązanie miało na celu zminimalizowanie ryzyka wykluczenia uczestników, którzy wyraźnie odstawali od pozostałych członków grupy; gdyby, na przykład, tradycjonalista został umieszczony w grupie millenialsów. Organizatorzy przestrzegali tej zasady, nie grupując najstarszych i najmłodszych przedstawicieli, a także umożliwiając millenialsom współpracę w swoich grupach wiekowych. Jednak 9 z 12 grup dyskusyjnych miało reprezentację międzypokoleniową. Sześć stołów zgromadziło ludzi z dwóch pokoleń, a trzy stoły miały przedstawicieli trzech pokoleń, co pozwoliło na międzypokoleniową wymianę poglądów, dyskusje i wykonywanie zadań.

Tabela 4. Przydział uczestników do stolików dyskusyjnych a ich przynależność pokoleniowa podczas konsultacji publicznych w Łodzi, w liczbach

Stolik/ pokolenie	Tradycjonalista (1920–1945)	Baby boomers (1946–1964)	Pokolenie X (1965–1980)	Millenialsi (1981–)	Liczba uczestników dyskusji przy stoliku
Stolik A				9	9
Stolik B			4	5	9
Stolik C		5	4		9
Stolik D		3	5	1	9
Stolik E		4	4		8
Stolik F	2	3	3		8
Stolik G				8	8
Stolik H		5	3		8
Stolik I	1	5	2		8
Stolik J				8	8
Stolik K		1	3	4	8
Stolik L	2	5	1		8
Razem	5	31	29	35	100

Źródło: analiza własna

Przedstawiony sposób przypisania osób do stolików spowodował, że trzy czwarte uczestników konsultacji znalazło się wśród dyskutantów reprezentujących różne pokolenia. Jedno z zadań, o których wykonanie zostali poproszeni uczestnicy, dotyczyło zaznaczenia, w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniem, że nauka i technologia powodują, iż nasze życie jest łatwiejsze, bardziej komfortowe i zdrowsze. Przed dyskusją grupową na temat szczepień i epidemii oraz po jej zakończeniu

uczestnicy zaznaczyli swój wybór na skali od 1 do 10, wskazując, jak bardzo zgadzają się lub nie z podanym stwierdzeniem. Wyniki zebrane od 74 osób, które prowadziły dyskusję przy stolikach międzypokoleniowych pokazały, że 57 osób z nich (77%) zmieniło swoje zdanie, ponieważ wybór na skali od 1 do 10 różnił się od tego sprzed i po dyskusji. Zmiana opinii w wyniku doświadczenia wywołanego konsultacjami prowadzonymi w gronie międzypokoleniowym potwierdziła, iż uczenie się przez doświadczenie miało miejsce. Zostały spełnione warunki podane przez J. Mezirowa (1991): doświadczenie było na tyle znaczące, że wywołało refleksję i zmianę opinii uczestnika, udokumentowaną w formie nowego poziomu poparcia dla stwierdzenia na temat nauki i technologii.

Od samego początku organizatorzy podkreślali, że uczestnicy powinni być zaangażowani w cały proces badawczy, aby towarzyszyć naukowcom jako aktywni interesariusze projektu badawczego. Organizatorzy postanowili podjąć niezbędne środki, aby upewnić się, że uczestnicy są traktowani jako partnerzy przedsięwzięcia i aktywnie biorą udział w procesie konsultacji publicznych. Przykłady wdrożonych rozwiązań obejmowały: kompleksową, rzetelną i terminową komunikację przed konsultacjami publicznymi, bezpośrednią komunikację z uczestnikami po konsultacjach publicznych, zawierającą podziękowania, przekazanie treści o kolejnych etapach projektu oraz informacje o otwartym dostępie do wyników badań. Takie włączające podejście, sprzyjające budowaniu długoterminowych relacji między organizatorami a uczestnikami, wspierało również proces uczenia się uczestników (poprzez wzmocnienie aspektów empirycznych i refleksyjnych na temat udziału w konsultacjach publicznych).

Organizatorzy zapytali również obywateli o ich zdanie na temat tego, czy metoda konsultacji publicznych była odpowiednim i skutecznym sposobem na zebranie ich opinii. Wszyscy uczestnicy, bez względu na to, jakie pokolenie reprezentowali, zadeklarowali, że konsultacje publiczne są właściwym sposobem na zbieranie opinii obywateli. Prawie 2/3 respondentów (59 osób) było przekonanych, że konsultacje publiczne były „zdecydowanie właściwym sposobem”, a pozostali (35 uczestników) uważali, że to „raczej właściwy sposób”. Nikt nie uznał konsultacji publicznych za „niewłaściwy sposób” zbierania opinii obywateli.

Tabela 5. Zdanie uczestników na temat adekwatności korzystania z konsultacji publicznych w celu zebrania opinii obywateli, w liczbach

Pokolenie	Zdecydowanie właściwy	Raczej właściwy	Raczej niewłaściwy	Zdecydowanie niewłaściwy	Brak opinii	Razem
Tradycjoniści (1920–1945)	2	1	0	0	0	3
<i>Baby boomers</i> (1946–1964)	22	7	0	0	0	29
Pokolenie X (1965–1980)	15	13	0	0	0	28
Millenialsi (1981–)	20	14	0	0	0	34
Razem	59	35	0	0	0	94

Źródło: analiza własna

Respondenci w swoich kwestionariuszach ewaluacyjnych stwierdzili również, że konsultacje publiczne odbyły się w przyjaznej atmosferze i wśród miłych ludzi (7 osób). Niektórzy podkreślali zadowolenie z możliwości uczestnictwa w spotkaniu (3 osoby) i wyrazili uznanie dla dobrej organizacji i profesjonalizmu prowadzących dyskusje (6 osób). Siedmiu respondentów określiło te konsultacje jako bardzo interesujące doświadczenie, „otwierające umysły”, „otwierające oczy” na wiele tematów, umożliwiające im poznanie opinii osób spoza ich grupy społecznej lub uzyskanie informacji na ważne tematy. Według pięciu osób formuła spotkania zasługiwała na wyróżnienie jako „interesujący sposób wymiany poglądów i informacji”, umożliwiający „dyskusję na żywo, która jest znacznie lepsza niż on-line”. Sześć innych osób oceniło konsultacje jako bardzo potrzebną inicjatywę, zasługującą na szerokie rozpowszechnianie i większą promocję.

Komentarze uczestników wskazały na warunki sprzyjające międzypokoleniowemu uczeniu się. Zaproponowana formuła konsultacji publicznych ułatwiła wymianę poglądów obywateli reprezentujących różne pokolenia, co ma również wpływ na zwiększenie świadomości międzypokoleniowej wśród uczestników. Międzygeneracyjny skład grup dyskusyjnych, a także niejednorodność uczestników pod względem poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania lub płci pomogły w osiągnięciu wysokiej różnorodności i bogactwa opinii, którymi dzielili się uczestnicy konsultacji publicznych.

Wnioski

Opisany sposób organizacji konsultacji publicznych można postrzegać nie tylko jako metodę gromadzenia danych w celu zebrania opinii na wybrany temat dla sponsora wydarzenia, ale także jako sposób na promowanie międzypokoleniowego uczenia się. Organizacja konsultacji publicznych w prezentowanym studium przypadku ułatwiła integracyjne i partycypacyjne podejście do uczenia się przez doświadczenie, które zostało wywołane poprzez wspólne omawianie różnych, ale istotnych dla każdego uczestnika tematów, wykonywanie angażujących zadań, argumentowanie i dzielenie się własnymi opiniami. Następujący po dyskusjach, ćwiczeniach, jak i po całym wydarzeniu, proces refleksji – wspierany procedurą ewaluacyjną oraz kontynuacją komunikacji z uczestnikami – dopełnił cykl procesu uczenia się przez doświadczenie. Fakt, że komunikacja podczas konsultacji odbywała się między obywatelami w różnym wieku, wspierał rozwój świadomości międzygeneracyjnej. Z pewnością konieczne są dalsze badania, które pozwolą dogłębniej przyjrzeć się zjawisku międzygeneracyjnego uczenia się podczas konsultacji publicznych. Zbadanie stopnia, zakresu czy efektywności międzypokoleniowego uczenia się podczas konsultacji publicznych będzie stanowić ważny wkład do dalszej dyskusji nad tym zagadnieniem.

Podsumowując, w kontekście rosnących oczekiwań i coraz większej presji na szkoły wyższe, by zademonstrowały, w jaki sposób troszczą się o „dobro publiczne” lub jak dbają o rozwój kultury jakości (Dzimińska i wsp., 2018), opisany przypadek konsultacji publicznych można postrzegać jako przykład dobrej praktyki w promowaniu międzypokoleniowego uczenia się i instytucjonalizacji współpracy jednostki akademickiej ze społeczeństwem.

Literatura

Abelson J., Forest P. G., Eyles J., Smith P., Martin E., Gauvin F. P. (2003), Deliberations about deliberative methods: Issues in the design and evaluation of public participation processes, *Social Science and Medicine*, Vol. 57 (2), DOI: 10.1016/S0277-9536(02)00343-X.

Bjursell C. (2015), Organizing for Intergenerational Learning and Knowledge Sharing, *Journal of Intergenerational Relationships*, Vol. 13 (4), DOI: 10.1080/15350770.2015.1108952.

Dublin City University (2015), *Ten Principles of the Age Friendly University*, dostęp 21 stycznia 2020, <<https://www.dcu.ie/agefriendly/principles.shtml>>.

- Dzimińska M., Fijałkowska J., Sulkowski Ł. (2018), Trust-based quality culture conceptual model for higher education institutions, *Sustainability (Switzerland)*, Vol. 10 (8), DOI: 10.3390/su10082599.
- Field J. (2013), Learning Through the Ages? Generational Inequalities and Inter-Generational Dynamics of Lifelong Learning, *British Journal of Educational Studies*, Vol. 61 (1), DOI: 10.1080/00071005.2012.756172.
- Kolb D. A. (1984), *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*, Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall Inc.
- Krzewińska A. (2016), *Deliberacja Ida-Metodologia-Praktyka*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Law J., Young T. J., Almeida J., Ginja S. (2019), Intergenerational communication – an interdisciplinary mapping review of research between 1996 and 2017, *Journal of Intergenerational Relationships*, Vol. 17 (3), DOI: 10.1080/15350770.2018.1535349.
- Litva A., Coast J., Donovan J., Eyles J., Shepherd M., Tacchi J., Abelson J., Morgan K. (2002), „The public is too subjective”: public involvement at different levels of health-care decision making, *Social Science & Medicine*, Vol. 54 (12), DOI: 10.1016/s0277 9536(01)00151-4.
- Mezirow J. (1991), *Transformative Dimensions of Adult Learning*, San Francisco, Jossey-Bass, DOI: 10.1177/074171369204200309.
- Montepare J. M., Farah K. S., Doyle A., Dixon J. (2019), ‘Becoming an Age-Friendly University (AFU): Integrating a retirement community on campus’, *Gerontology and Geriatrics Education*, Routledge, 40 (2), pp. 179–193, DOI: 10.1080/02701960.2019.1586682.
- Naar J. J. (2019), Exploring intergenerational study abroad to promote age-friendly universities, *Gerontology and Geriatrics Education*, 00(00), DOI: 10.1080/02701960.2019.1572007.
- O’Kelly C. (2015), *Age-Friendly University annual report*, <https://www.dcu.ie/sites/default/files/agefriendly/afu_annual_report_complete.pdf>.
- Pstross M., Corrigan T., Knopf R. C., Sung H. K., Talmage C. A., Conroy C., & Fowley C. (2017), ‘The Benefits of Intergenerational Learning in Higher Education: Lessons Learned from Two Age Friendly University Programs’, *Innovative Higher Education*, 42 (2), pp. 157–171, DOI: 10.1007/s10755-016-9371-x.
- Rodriguez D. X., McDaniel P. N. (2019), Community-based participatory research as a tool for improved understanding and practice of newcomer integration, *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, Vol. 23 (2).
- Rosebrook V., Larkin E. (2003), Introducing standards and guidelines: A rationale for defining the knowledge, skills, and dispositions of intergenerational practice, *Journal of Intergenerational Relationships*, Vol. 1 (1), DOI: 10.1300/J194v01n01_11.
- Rowe G., Frewer L. J. (2005), A typology of public engagement mechanisms, *Science Technology and Human Values*, Vol. 30 (2), DOI: 10.1177/0162243904271724.

- Sánchez M., Kaplan M. (2014), Intergenerational Learning in Higher Education: Making the Case for Multigenerational Classrooms, *Educational Gerontology*, Vol. 40 (7), DOI: 10.1080/03601277.2013.844039.
- Sánchez M., Whitehouse P., Johnston L. (2018), Intergenerational Learning and Education in Schools and Beyond, *Journal of Intergenerational Relationships*, Vol. 16 (1–2), DOI: 10.1080/15350770.2018.1404380.
- Seedsman T. A., Seedsman T. A. (2017), Supporting Intergenerational Relationships Supporting Intergenerational Relationships: A Role for Universities, *Journal of Intergenerational Relationships*, June), DOI: 10.1300/J194v05n03.
- Stake R. (1995), *The Art of Case Study Research: Data Gathering*, Thousand Oaks, CA, Sage, DOI: 10.1108/eb024859.
- Starks A. (2013), The Forthcoming Generational Workforce Transition and Rethinking Organizational Knowledge Transfer, *Journal of Intergenerational Relationships*, Vol. 11 (3), DOI: 10.1080/15350770.2013.810494.
- Talmage C. A., Mark R., Slowey M., Knopf R. C. (2016), Age Friendly Universities and engagement with older adults: moving from principles to practice, *International Journal of Lifelong Education*, Vol. 35 (5), DOI: 10.1080/02601370.2016.1224040.
- Tempest S. (2003), Intergenerational learning: A reciprocal knowledge development process that challenges the language of learning, *Management Learning*, Vol. 34 (2), DOI: 10.1177/1350507603034002002.
- Topping K. J. (2019), 'A Theoretical Model of Intergenerational Tutoring, *Journal of Intergenerational Relationships*, 00(00), DOI: 10.1080/15350770.2019.1646182.
- Vrkljan B., Whalen A., Kajaks T., Nadarajah S., White P. J., Harrington L., Raina P. (2019), Creating an intergenerational university hub: engaging older and younger users in the shaping of space and place, *Gerontology & Geriatrics Education*, 00(00), DOI: 10.1080/02701960.2019.1572010.
- Woszczyk P., Warwas I. (2016), Od zarządzania wiekiem do zarządzania między-pokoleniowego. Ujęcie strategiczne, w Wiktorowicz J., Warwas I. (red.), *Pokolenia – co się zmienia? Kompendium zarządzania multigeneracyjnego*, Warszawa, Wydawnictwo Wolters Kluwer.
- Yang J., Schneller C., Roche S., eds. (2015), *The role of higher education in lifelong learning, Lifelong Learning Policies and Strategies*, Hamburg, UNESCO Institute for Lifelong Learning, DOI: 10.1080/07377366.2002.10401194.
- Yin R. K. (1984), *Case Study Research: Design and Methods*, Beverly Hills, California, Sage Publications.
- Yin R. K. (2014), *Case Study Research: Design and Methods*, 5th edn. Thousand Oaks, CA, Sage.

**University as promoter of intergenerational learning –
a case study on public consultation****

Summary

Universities are challenged by the growing proportion of older people in the global population. This forces academic institutions to reconsider how they should respond to an ageing population with regard to their teaching methodology, research, and community engagement. Intergenerational learning is one of the strategies applied by universities to promote knowledge development by involving younger and older generations in the process so that they can purposefully learn together and learn from each other. Public consultation is an engagement promoting solution that can offer an opportunity for experiential learning that takes place between representatives of various generations. In this article, a case study of public consultation organized by the University of Łódź as part of a European CONCISE project is analysed. The presented case study is an example of how the application of public consultation method might promote intergenerational learning.

Key words: university, public consultation, intergenerational learning, experiential learning, CONCISE project.

M a ł g o r z a t a D z i m i ń s k a (ORCID: 0000-0001-7998-8178) – doktor nauk społecznych, adiunkt w Społecznej Akademii Nauk w Łodzi. Zainteresowania badawcze autorki koncentrują się na zarządzaniu szkolnictwem wyższym, budowaniu kultury jakości w uczelniach wyższych oraz komunikacji naukowej.

** The work reported in this paper was performed in the context of the “Communication role on perception and beliefs of EU Citizens about Science” (CONCISE) project, which received funding from the European Union’s Horizon 2020 research and innovation programme under Grant Agreement No. 824537.